

[Kirkeministeren.]

i den augsburgske konfession og i Luthers lille katekismus.

Præsteløftet fortsætter med forpligtelse til at forvalte sakramenterne med ærefrygt og sømmelighed og at udføre de hellige handlinger i overensstemmelse med de for folkekirken gældende forskrifter. Men medens forpligtelsen med hensyn til selve gudstjenesteordningen er klar og kan udtrykkes gennem bestemte handlinger og ritualer, er det ulige vanskeligere klart og enkelt at gøre rede for, i hvilken grad præsternes forkyndelsesfrihed begrænses af præsteløftet. Allerede selve præsteløftet antyder dette. Det hedder:

„beflitte mig på at forkynde Guds ord purt og rent“,

og senere i løftet lover ordinanden at ville stræbe efter ved flittig og alvorlig granskning af Guds ord og troens hellige læredomme altid fuldkomnere at danne og dueliggøre sig til dette hellige embede. Løftet antyder selv, at forpligtelsen ikke ligger fast, ikke er givet forud, men altid er under bearbejdelse.

Under forhandlingerne i den kirkekommission, der sad fra 1868 til 1870, og hvori man udarbejdede det endnu den dag i dag gældende præsteløfte, udtalte biskop Martensen, at når kandidaterne spurgte ham, om det var meningen, de skulle forpligtes aldeles bogstaveligt til at holde den augsburgske konfession, så svarede han, at det var reformatorernes egen mening, at den skulle betragtes som et vidnesbyrd, der skulle angive en grundretning, hvortil de skulle forpligtes; det var i frihedens og samvittighedens interesse imod den symboltvang, som man ofte havde frygtet lå i den gamle latinske ed. Det står i beretningen om forhandlingerne i kirkekommissionen, side 223. Hermed er grunden lagt til forståelsen af præsternes forkyndelsesfrihed, og biskop Martensens linje er siden fulgt.

Da biskop Peder Madsen blev afæsket en erklæring i Arboe-Rasmussensagen, sagde han — det står i Love og Expeditioner for 1911-12, side 94. —:

„Det har fra arilds tid været praksis at forstå denne symbolforpligtelse således, at den ikke angår alle symbolernes enkeltheder, men hvad man har kaldt ånden eller det væsentlige i symbolerne

eller, som man vel bedre kunne udtrykke det, deres grundanskuelser. Der kan både i fortid og nutid nævnes mange højt skattede og påskønnede gejstlige i vor folkekirke, som vitterligt har været i uoverensstemmelse med lærdomme, som er udtalt i symbolerne. Og folkekirken har gjort ret i at finde sig i sådanne afvigelser; dels er symbolerne jo ikke uforbederlige, men muligheden for en fremskridende erkendelse på mange punkter må holdes åben; dels formår intet enkelt menneske at omfatte hele kristendommens indhold med lige klarhed; når han kun er ret vendt i det, der har afgørende betydning for troslivet, må samfundet bære over med ufuldkomne eller endog misvisende anskuelser på de mere periferiske punkter. Hvor grænsen mellem det væsentlige og mindre væsentlige ligger, kan som i alle åndelige ting heller ikke her angives med en håndgribelig eller ufravigelig bestemthed, det vil bero på mange forhold, som hænger sammen med tider og åndelige tilstande, f. eks. på menighedsbevidstheden til den givne tid og på den grad, hvori afvigelserne hos enhver enkelt virker ind på hans kristelige liv. Men den ledende grundsætning bør altid være, at hvor afvigelserne bevæger sig om enkeltheder, må samfundet fortolke symbolforpligtelsen med udpræget frihed og strække sig vidt i overbærenhed.“

Det er dog ganske bemærkelsesværdige udtalelser af to mænd, hvis konservative åndsretning ingen vil bestride. Hverken biskop Martensen eller biskop Peder Madsen var den tålsomme folkekirkes forkæmper, men det bestændes ypperste tålsmand.

Som det vil ses, har praksis allerede fra forrige århundrede været at indrømme præsterne den selvfølgeligelige frihed, som må være forudsætningen for levende og personlig forkyndelse. Her drejer det sig ikke om lov og jura. Men vil man da stille det spørgsmål, om der ingen grænser er for denne forkyndelsesfrihed, må svaret blive: jo, selvfølgelig er der det. Folkekirken står ikke for hvad som helst, den er og bliver evangelisk-luthersk. Men lige så klart dette er, lige så umuligt er det på forhånd at sige: hertil og ikke længere. Det fremgik med al